

Pedagogia de 'no-violència' en favor de la dona

Després de la barbàrie de què va ser protagonista l'Alemanya nazi, Europa va reaccionar i va elaborar la Declaració dels Drets Humans. Tot un seguit d'estats s'hi han adherit. Amb aquesta declaració de bones intencions, va semblar que quedava resolt per sempre el respecte a la dignitat de la persona humana, de cada persona humana.

Desgraciadament s'ha anat veient que, tot i el progrés i l'ajut que ha significat poder apel·lar a aquesta declaració de drets, encara és molt lluny d'assolir plenament la seva total aplicació. D'això en saben molt els organismes de Justícia i Pau, de Drets Humans, d'Amnistia Internacional i d'altres.

Fa ben poc i en la nostra mateixa Europa, d'una banda el rebrot de la xenofòbia i d'altra la guerra a l'antiga Iugoslàvia, han fet que es reproduïssin les violacions dels Drets Humans. I em vull fixar ara en la violència feta expressament a les dones amb motiu de la guerra, i lligada també als problemes entre ètnies, cultures i religions.

Els diaris han dit que les musulmanes són violades sàdicament i metòdica per homes serbis i també croats. En el cas que ens ocupa, allò que ens fa escruixir i ens deixa perplexes, és el fet de ser actes que responen a ordres premeditades i sistemàtiques d'uns governs i realitzats amb un cert sentit de legalitat, encara que es basin en unes lleis no escrites. I que es faci sobre víctimes innocents i indefenses, que suporten a més l'estigma de la religió que fa que es vegin elles mateixes impures per haver estat violades i culpables d'haver engendrat fora de la llei. Posteriorment els marits respectius, davant la possibilitat d'un embaràs, han matat o bé han induït al suïcidi i a l'avortament la pròpia dona. Amb això són víctimes doblement: dels desconeguts i dels seus mateixos familiars. Dels qui en primer lloc haurien d'haver trobat ajut, comprensió i solidaritat.

Les persones que ens diem civilitzades quedem aclaparades davant tanta bestialitat. Ens n'hem de preguntar els motius i hem de trobar-los una explicació per a poder posar-hi remei. Es veu ben clar que no n'hi a prou amb declaracions, si no van acompanyades d'una pedagogia de la no-violència. Hem quedat enlluernats amb el progrés de la ciència i de la tècnica i ens pensem que ja som persones civilitzades.

Hem de preguntar-nos ¿per què, reiteradament, les dones són víctimes, aquí i allà, amb guerra o sense, amb connotacions racistes o no, de la violència masculina? ¿Per què passa això en cultures tant diferents i en llocs tant distants?

Ancestralment l'home, més fort físicament, s'ha autoproclamat l'amo de tot. Les societats patriarcals han prevalgut arreu fins ara mateix, i la dona ha estat considerada una propietat del patriarca i després del marit. I com que era tinguda com un objecte, per això era utilitzada com un

"instrument", no sols de plaer, que també, sinó a més a més, de l'economia. En les societats agràries la dona era la productora de mà d'obra. Es valorava pels seus fills, sobretot pels barons, mai per ella mateixa. El *pater familias* de l'àmbit musulmà encara té diverses dones productores. La prèvia virginitat era exigida per a assegurar que el primer fruit era propietat del marit, i la fidelitat posterior, per a assegurar la propietat de la descendència. El mal entès honor del marit o del pare, que ja no podria intercanviar un producte de primera mà, estava en joc. Com més fills tenia, més respectada era. L'estèril era menystinguda i podia ser rebutjada.

Aquesta ha estat la valoració que s'ha fet de la dona, només tinguda com a objecte sexual i productiu, sense voluntat pròpia, al servei dels desigs del marit i de les necessitats socials, i valorada per això sempre en relació amb els fills. Aquesta mentalitat ha prevalgut fins ara mateix i no ha ajudat gens a respectar la dignitat de les persones-dones, ben al contrari.

El paradigma ha estat aquest darrer esclat de violència a l'antiga Iugoslàvia, on les dones són doblement utilitzades com a arma venjativa, considerades únicament com a instrument reproductiu, ara des del punt de vista racista. D'una banda fent-los fills no musulmans, i d'altra no acceptant-los com a propis, principalment perquè són fills de pares d'una altra raça. Senzillament una màquina reproductora al servei dels interessos de les parts bel·ligerants, sense tenir gens en compte les dones per elles mateixes, ni evidentment, el seu sofriment.

A més els homes violadors mai no es preocupen pel fill que deixen abandonat.

Quan les dones exigeixen el dret al propi cos, demanen, per sobre de tot, el dret a decidir en quin moment i amb qui volen mantenir relacions, sense veure's obligades, coaccionades, forçades, ni violades en cap moment, i tenir també el dret de deci-

dir els seus embarassos. En aquesta demanda tothom s'hi ha de sentir solidari, si respecta, mínimament, la llibertat humana en una qüestió que afecta d'una manera total la vida d'una persona.

Cal, urgentment, a tots els nivells, una pedagogia en favor de la dona que desfaci malentesos, tabús, idees errònies que consideren les dones sempre en relació amb els homes, sempre en segon lloc. Educar per a la Pau vol dir educar també en favor de la no-violència amb les dones, que a tot arreu són víctimes innocents en mans dels homes. Potser caldrà una declaració dels drets de les dones. De vegades un fet aparentment tan insignificant com és no aparèixer en el llenguatge, —ja se sap que hom pensa que parlar genèricament en termes masculins ja inclou *de facto* les dones—, fa que les dones i els seus problemes específics quedin “oblidats i ignorats”.

Una pedagogia de la no-violència s'ha de basar en el respecte a cada persona humana, sigui home o sigui dona, en qualsevol estadi de la seva vida i en qualsevol situació que es trobi. El respecte a la seva igualtat com a persona i alhora perquè és l'altre, el que és o la que és diferent de mi. Respectant, per tant, la seva condició social, ètnica, de sexe o de religió... Si això fos ben entès, (el cristianisme ens hi ajuda quan ens iguala en una mateixa filiació divina, i per això ens fa germanes dels nostres germans), els casos de violació es reduirien a les conseqüències d'estats patològics.

L'exemple de la guerra a Bòsnia-Hercegovina no ens ha de passar per alt. “L'home armat arrisca la seva vida. Si mor o és ferit, serà considerat un heroi en la defensa de les llibertats. La dona desarmada, serà violada com milers, potser desenes de milers d'altres. Serà un víctima, mai una heroïna. Passarà vergonya. ¡Vergonya i ràbia!”. (*Femmes et Hommes en Église* n. 53. F. Cotterau). ¡Que diferents que són les valoracions per uns i altres!

No ens quedem amb les paraules, solament. Treballem per sensibilitzar, per fer adonar, per despertar inquietuds, per bellugar consciències. Això no ha de passar més, mai més enlloc del món. Treballem per educar per la pau, per aconseguir pau entre els homes i les dones amb l'esforç de tothom, homes i dones, dirigents espirituals i polítics, governants i legisladors, per fer efectiva la convivència, la concòrdia i el respecte a cada un i cada una dels membres de la humanitat.

M. Josefa Amell i Comas
del col·lectiu *Dones en l'Església*

I allà, a les Quimbambes... l'empresariat

Generalment l'empresari és blau. Vostès ja m'entenen. Però el lector i la lectora també saben que el món no ha estat construït únicament sobre la base de cullerades de plata. De manera que tots ens hem de conformar, i acceptarem que ací no queda un altre remei que conviure. I de la millor manera possible.

Una part important de l'univers no pensa com els altres. I una d'aquestes és l'empresariat. Ha estat una constant de les forces nacionalistes a casa nostra el desconeixement, en termes amplis, del que aquests actors socials pensen, creuen i volen. El que fan, són fígues d'un altre paner.

El mal que determinats malentesos han dut sobre la nostra terra el paguem i el pagarem per sempre mai més amén. Seria cosa, si no és molèstia, de parlar sobre el tema. Es mereix atenció, lucidesa i un pessic d'aventura. Coixint coixant ací es configura un espai en el qual l'empresariat ha de conviure amb un poder polític *propri* i, també, amb els empresaris veïns del mateix país. Aquet és un fet que fins fa dos dies els era aliè. Però a poc a poc es van acostumant a parlar sobre aquestes bases: territori i política demarcades, en certa mesura, de les estats. Sobre això s'ha de tirar pel dret.

El primer pas perquè esdevinguen *nacionalistes* és aquest, no ens enganyem. I no ho seran, resulta obvi, ni per posicionaments ideològics ni culturals o per romanticisme... Es convertiran en defensors de la “Comunitat Valenciana” i del seu poder en la mesura que vagen entenent que si ho fan obtindran premi. I, si no, aniran a parar a l'infern.

Un dels problemes més greus amb què s'enfronten és que no són cons-

cients encara dels seus interessos com a empresaris. Aquest és un gran mal. Però, encara que no parega, forçadament, s'inicien les primeres passes. Es veuen abocats a reunir-se els d'Alacant, els de Castelló i els de València i proposar estratègies comunes per conquistar poder. Hi ha, no podia ser altrament, moltes reticències: el provincialisme hi és present. I per això, les suspicàcies, considerables.

Però algú sap alçar el cap i, generalment, en aquests casos, és seguit perquè el benefici que se'n pot obtenir resulta cert i just. ¿Quan arribaran els nostres empresaris a descobrir quins són els seus interessos, més enllà dels estrictament empresarials? Pel camí que porten, o pel camí per on els duran, no els quedarà cap remei que afanyar-se. La crisi passarà, això sí. Però no passarà la lluita per repartir-se el pastís estatal. I si fluixegen, com solen fer, aniran de bòlit, de carreró.

El paper de l'empresari, com de la Wright Mills, no ha estat solament guanyar diners i estar ociosos. Hi tenen un espai en qualsevol col·lectivitat. Però amplísim en una societat com la nostra on la possessió de béns i el benestar gaudeix d'un lloc de privilegi a la llista del *hit parade* social, familiar i personal. Sincerament, això no és sinó una qüestió d'anys; el que passa és que no poden viure més temps a les Quimbambes o els eixirà el lloc en forma d'estat.

Tomàs Escuder Palau
Sociòleg